

Fakultetsstyrelsen

Humanistiska och teologiska fakulteternas system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av befintlig examensgrundande utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå 2019-2024

Detta dokument beskriver HT-fakulteternas system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av befintlig examensgrundande utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå 2019-2024. Dokumentet kompletteras inom sexårsperioden med årliga planer för uppföljning och utvärdering. Utöver detta finns följande styrdokument för kvalitetssäkring av utbildning vid HT-fakulteterna:

För kvalitetssäkring och uppföljning av kurser på grund- och avancerad nivå:

- *Anvisningar för kursplaner för grundnivå och avancerad nivå* (STYR 2015/1422, STYR 2017/1454)
- *Tillämpningsföreskrifter för kursvärdering och kursutvärdering på grundnivå och avancerad nivå vid HT-fakulteterna* (STYR 2016/1429).

För kvalitetssäkring av kurser på forskarnivå:

- *Anvisningar för kursplaner på forskarnivå* (STYR 2016/1430).

För inrättande av ny utbildning på grund- och avancerad nivå som leder till examen följer HT-fakulteterna Rektors handledning *Validering av nya program* (UE 2018/12). För validering av huvudområden finns

- HT-fakulteternas *Minimikrav vid implementering av LU:s riktlinjer för validering av ej programbaserad utbildning som kan leda till examen* (HT 2011/559)

Rektors handledning är under revidering. Riktlinjer för validering av huvudområden kommer att revideras i enlighet med en reviderad handledning från rektor.

För inrättande av ny utbildning på forskarnivå:

- *Bestämmelser för utbildning på forskarnivå inom Humanistiska och teologiska fakulteterna* (STYR 2015/1345)
- *Mall för Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå för doktorsexamen* (2018-01-25).

Riktlinjer för handläggning av och underlag för inrättande av nya forskarutbildningsämnen kommer att tas fram under sexårsperioden.

Systemets grunder

HT-fakulteternas system utgår från *Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning* (ESG), Universitetskanslersämbetets *Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete* (rev. 2018) samt *Föreskrifter för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet* (Dnr STYR 2016/179) och *Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet* (Dnr 2016/179). Dessa styrdokument definierar utbildningskvalitet och slår fast vilken roll ett system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling ska ha i förhållande till utbildningsverksamheten.

Utbildningskvalitet

Lunds universitets policy fastslår att kvalitet i utbildning ”uppstår i mötet mellan lärare och studenter” (LU, Policy: 1) medan ESG beskriver utbildningskvalitet som ”resultatet av interaktionen mellan lärare, studenter och lärosätets lärandemiljö” (ESG: 7). HT-fakulteternas uppföljning och utvärdering av utbildning fokuserar på metoder, rutiner och praktiker för undervisning och lärande inom kurser och utbildningsprogram med medvetenhet om att en väl fungerande utbildningsadministration är avgörande för studenternas upplevelse av utbildningarna och deras möjligheter att slutföra utbildningarna i tid och med goda resultat. HT-fakulteternas system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling söker att upprätthålla och utveckla utbildningskvalitet genom att understödja lärares och studenters reflektioner över undervisning och lärande.¹

Kvalitetskultur

Enligt ESG ska kvalitetssäkringen stödja utvecklingen av ”en kvalitetskultur som omfattar alla: ”från studenter och lärare till lärosätets ledning och förvaltning”” (ESG: 8). Lunds universitets policy konkretiserar kvalitetskulturens innehåll och fastslår att ”Lunds universitet ska utmärkas av en god kvalitetskultur där medarbetare, studenter och doktorander känner delaktighet, ansvar och engagemang för kvaliteten i verksamheten, och ständigt strävar efter att förbättra och utveckla verksamheten” (LU, Policy: 1). Forskning visar dock att det är vanligt förekommande inom högre utbildning att formella föreskrifter och rutiner för kvalitetssäkring tvärtom sitt syfte kan fungera som vattendelare mellan ledningens initiativ för att stödja och följa upp kvalitet och utbildningsverksamheternas kontinuerliga kvalitetsarbete (Mårtensson et al. 2012, Cuthbert 2011, Morley 2001).²

HT-fakulteternas utgångspunkt är att den grad av ömsesidigt förtroende som behövs för att skapa en konstruktiv kvalitetskultur etableras över tid och genom samarbete. Uppföljning och utveckling måste vara meningsfulla i förhållande till de behov som finns i utbildningsverksamheterna och i förhållande till den arbetsbörda arbetet med uppföljning och utvärdering innebär. HT-fakulteterna utgår från verksamheternas kontinuerliga kvalitetsutvecklande arbete och fångar upp gemensamma utmaningar för utbildningarna samt identifierar och sprider goda idéer och praktiker mellan utbildningsmiljöerna. Uppföljningen och utvärderingarna uppmärksammar både gemensamma och utbildningsspecifika utmaningar. Gemensamma utmaningar utgör grunden för fakultetsgemensamma satsningar och utvecklingsprocesser. För utbildningsspecifika utmaningar erbjuds institutionerna stöd

¹ Denna typ av reflektioner kan definieras som utbildningsverksamheternas kontinuerliga kvalitetsarbete (jmf. Massy 1999 i Mårtensson, K., T. Roxå and B. Stensaker 2012. ”From Quality Assurance to Quality Practices: an Investigation of Strong Microcultures in Teaching and Learning” in *Studies in Higher Education* (pp.1-12)).

² Se Mårtensson et al 2012.

och hjälp av fakulteterna. Beslut om särskilda utbildningsspecifika åtgärder och insatser fattas enligt HT-fakulteternas arbetsordning.

Återkoppling och utveckling

UKÄ:s vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete informerar om att

[f]okus för granskningen är på den kontinuerliga förbättringen av utbildningarna och att den information som genereras till följd av uppföljning och utvärdering leder till ändamålsenliga utvecklingsåtgärder. Vidare granskas hur väl lärosätets kvalitetsarbete på ett systematiskt sätt identifierar styrkor och säkerställer att dessa bevaras och utvecklas samt på vilket sätt utvecklingsområden identifieras, följs upp och åtgärdas. Att ett kvalitetssystem förmår att identifiera och hantera avvikelser och utvecklingsområden ses som en styrka. Dessutom granskas hur återkoppling av resultaten av kvalitetsarbetet sker till relevanta intressenter” (UKÄ s. 8. Understrykning infogad).

En sådan dialog- och tillitbaserad uppföljning som HT-fakulteternas eftersträvar ställer krav på återkoppling och långsiktig, utvecklande uppföljning.³ HT-fakulteterna har därför ett särskilt fokus på återkoppling till institutioner, studenter och doktorander. Denna återkoppling sker skriftligen, i nära anslutning till de genomförda aktiviteterna, och innehåller information om hur fakulteterna planerar att stödja verksamheterna i utvecklingen av utbildningarna. Information om genomförda och planerade aktiviteter kommer att finnas tillgänglig för alla intresserade via fakulteternas hemsida.

För HT-fakulteterna är den omedelbara återkopplingen grunden för en långsiktig och utvecklande uppföljning av utbildningsverksamheterna. Dessa processer underlättas av det tematiska fokus kvalitetsarbetet planeras ha.

Systemets mekanismer

Lunds universitets föreskrifter uppdrar åt fakultetsstyrelserna att ta fram ”rutiner för uppföljning av utbildningskvalitet och kvalitetsarbetet” samt att genomföra ”utvärdering av utbildning med målsättningen att all examensgrundande utbildning ska utvärderas minst vart sjätte år, med start senast den 1 januari 2019” (LU, Föreskrifter: 2). HT-fakulteternas system för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling för befintlig examensgrundande utbildning består av tre mekanismer:

- Kvalitetsdialoger
- Uppföljning och information om styrande lagar och förordningar
- Tematiska utvärderingar

För att på bästa sätt kunna främja en konstruktiv kvalitetskultur anser HT-fakulteterna att det är viktigt med ett balanserat förhållande mellan dessa tre mekanismer vad gäller tid och fokus. God framförhållning och en systematik som innebär att uppföljning och utvärdering sker enligt en fastställd årscykel ska underlätta för institutionerna att integrera kvalitetssäkringen i sitt pågående kvalitetsarbete. Årsplaneringarna inlemmas i nämndernas och nätverkens fortlöpande arbete.

³ Se också Promemoria 2018-01-04 i Strut-utredningen (s. 17-19) för resonemang om krav på dialog- och tillitsbaserad styrning: <http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2017/06/Övergripande-modellförslag-180104.pdf>

Kvalitetsdialoger

HT-fakulteterna har sedan 2011 årligen hållit kvalitetsdialoger för utbildning på grund- och avancerad nivå med institutionerna. Dialogerna är frikopplade från fakulteternas interna budgetdialoger. Genom åren har dialogerna haft olika karaktär. Vissa år har generella kvalitetsfrågor diskuterats, andra år har diskussionerna centrerats kring specifika teman eller frågeställningar. Kvalitetsdialogerna för grund- och avancerad nivå äger rum i mars månad och följs upp inför och under HT-fakulteternas årliga utbildningsinternat i juni.

Kvalitetsdialogerna dokumenteras och föregås av skriftligt underlag kring dialogernas fokusfrågor.

Höstterminen 2018 inför HT-fakulteterna även kvalitetsdialoger för utbildning på forskarnivå. Dessa genomförs enligt samma modell som på grund- och avancerad nivå. Kvalitetsdialogerna för forskarutbildningen äger rum under oktober månad och följs upp inför och under en heldags workshop i januari.

Uppföljning av och information om styrande lagar och förordningar

Uppföljning av och information om styrande lagar och förordningar görs kontinuerligt och initieras av fakulteterna efter behov. Fakulteterna kombinerar uppföljning med informationsinsatser och revidering av egna styrdokument. Syftet med att kombinera uppföljning, revision och information är att fakulteterna med regelbundenhet kan försäkra sig om att utbildningsverksamheterna känner till och följer lagar och förordningar samt att det finns förutsättningar för verksamheterna att leva upp till fakulteternas egna styrdokument. Att kombinera dessa tre aspekter har hittills varit lyckat genom att verksamheterna informeras och engageras i att ta fram styrdokument som det är möjligt att leva upp till. Detta har resulterat i ett nytt sätt att disponera och formulera fakulteternas egna styrdokument.

HT-fakulteternas uppföljning av styrande lagar och förordningar kommer under sexårsperioden att planeras i förhållande till kvalitetsdialogerna och utvärderingarnas fokus och/eller som uppföljning av tidigare omfattande revideringar av styrdokument.

Tematiska utvärderingar

Utbildningsutvärderingarna görs tematiskt med ett tema per år under sexårsperioden. Den tematiska planeringen beskrivs nedan. De detaljerade planerna för varje års konkretisering av tema för grund- och avancerad nivå och för forskarutbildningen utarbetas av respektive nämnd i relation till budgetprocessen.

HT-fakulteternas utvärderingar är således tematiska och tar sina utgångspunkter huvudsakligen i inventeringar av vissa aspekter av utbildningarna som blir underlag för diskussioner och institutions- eller fakultetsgemensamma satsningar. Deltagande observation, där externa personer deltar i verksamheterna med en reflekterande och observerande utgångspunkt, är en annan metod som utvärderingarna vilar på.

Extern kompetens

Enligt UKÄ säkerställs kravet på återkommande extern granskning i ESG genom de granskningar som UKÄ genomför (UKÄ s.7). Lunds universitet föreskriver dock att ”i normalfallet ska utvärderingar ske med hjälp av kollegial granskning som innehåller externa sakkunniga” (LU, Föreskrifter: 2). HT-fakulteterna anlitar extern kompetens som utgör en del av kvalitetssäkringssystemet. Kompetens relevant för varje års utvärdering kan vara av ämnesspecifik karaktär, men den kan också vara tematisk eller inriktad mot ledarskap, rutiner eller processer.

Ansvarsfördelning

Fakultetsstyrelsen fastställer systemets grunder och yttre ramar och begär in årliga rapporter som även innebär planering av åtgärder och utvecklingsåtgärder som resultat av uppföljningen.

Fakultetsstyrelsens arbetsutskott (AU) diskuterar de årliga uppföljningarna och fastställer årliga planer för uppföljning och utvärdering. AU beslutar om eventuella undantag från utvärderingarna. AU utser externa sakkunniga.

Grundutbildningsnämnden och forskarutbildningsnämnden arbetar fram de årliga planerna för utvärdering och uppföljning av respektive utbildningsnivå.

Studierektorsnätverket och referensgruppen för forskarutbildning är nämndernas samtals- och diskussionspartners för planering och uppföljning av systemet.

Humanistiska och teologiska studentkåren och Humanistisk-teologiska doktorandrådet är samtals- och diskussionspartner för planering och uppföljning av systemet.

HT-fakulteternas sexårsplanering för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling

Den tematiska indelningen av sexårsperioden omfattar alla former för uppföljning och utvärdering på samtliga utbildningsnivåer och ger institutionerna möjlighet att verkligen fördjupa sig i specifika aspekter av utbildningarna och samla den institutions- och ämnesdrivna pedagogiska utvecklingen med en tydlig inriktning. På så sätt ger den tematiska sexårsplaneringen också en samlad strategi för verksamheternas pedagogiska arbete som verkar sammanhållande både inom institutionerna och inom fakulteterna, och som samtidig är både kvalitetsutvecklande och utvärderande. Den tematiska sexårsplaneringen har gjorts i förhållande till kriterier för kvalitetssäkringsarbetet, som listas i *Policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling av utbildning vid Lunds universitet* och ser ut som följer:

2019: Examination och studieresultat

Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål

2020: Internationalisering

Att internationalisering och internationella perspektiv främjas i utbildningen

2021: Studie-, lärande- och pedagogiska miljöer

Att utbildningen sätter studenters/doktoranders lärande i fokus

Att utbildningen vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet

Att undervisande personal, inklusive handledare, har ändamålsenlig ämnesmässig, högskolepedagogisk, ämnesdidaktisk och övrig relevant kompetens, samt att lärarkapaciteten är tillräcklig

Att en ändamålsenlig och för alla tillgänglig studie- och lärandemiljö med välfungerande stödverksamhet föreligger

2022: Utbildningens relevans

Att utbildningen ska vara relevant för studenterna/doktoranderna samt svara mot samhällets behov

2023: Perspektiv i utbildningen

Att jämställdhets- och likabehandlingsperspektiv integreras i utbildningen

Att ämnesrelevanta perspektiv i hållbar utveckling främjas i utbildningen

2024: Uppföljning av sexårsperiodens system

Att studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Att en kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen sker